

РЕШЕНИЕ

№ 2025

гр. София, 05.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 43 СЪСТАВ, в публично заседание на тридесети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЕЛЕНА ЛЮБ. ДОНКОВА

при участието на секретаря РАЛИЦА Г. НАКОВА
като разгледа докладваното от ЕЛЕНА ЛЮБ. ДОНКОВА Гражданско дело № 20231110120239 по описа за 2023 година

Предявени са за разглеждане обективно съединени осъдителни искове с правно основание чл.534, ал.1 ТЗ и чл.86, ал.1 ЗЗД.

Производството е образувано по постъпила искова молба от Е. Ц. Д. против М. И. М., с която са предявени обективно съединени осъдителни искове за сумата от 4000,00 лева, дължима по силата на прескрибиран менителничен ефект – запис на заповед, издаден на 03.01.2017 г., с падеж 19.04.2017 г., с която сума ответникът, в качеството му на издател на записа на заповед, неоснователно се е обогатил поради несвоевременно упражняване на правата на поемателя по ценната книга, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на предявяване на иска – 18.04.2023 г. до окончателното ѝ изплащане, както и за сумата от 1216,65 лева, представляваща обезщетение за забава за периода от 19.04.2020 г. до 17.04.2023 г. вкл.

В исковата молба ищецът твърди, че на 03.01.2017 г. ответникът издал в негова полза запис на заповед, по силата на който безусловно и неотменно се задължил за сумата от 4000,00 лева, с уговорка „без протест“, с падеж на 19.04.2017 г. и място на плащане в гр.София. Поддържа, че с настъпването на падежа задължението не било платено, поради което от 19.04.2017 г. започнал да тече тригодишния давностен срок за предявяване на менителничния иск срещу платеща, т.е. към датата на подаване на исковата молба в съда искът на приносителя бил погасен по давност. Обосновава правния си интерес от предявения иск с предвидения в разпоредбата на чл.534, ал.1 ТЗ субсидиарен иск за неоснователно обогатяване срещу издателя на менителничния ефект да размера на инкорпорираното в записа на заповед парично вземане. Поддържа,

че вредата се изразява в невъзможността имуществото на приносителя да се увеличи с паричната сума по менителничния ефект, тъй като вземането по ценната книга не може да бъде събрано, поради изтекла давност, а обогатяването на издателя се състои в това, че последния спестява разходи за погасяване на задължението. По изложените в исковата молба доводи и съображения, ищецът моли за уважаване на предявените искове и присъждане на сторените по производството разноски.

В подадения в срока по чл.131 ГПК писмен отговор от назначения по реда на чл.47, ал.6 ГПК особен представител се изразява становище за нередовност на исковата молба поради липса на обстоятелства, на които се основана иска и непосочване на банкова сметка. Излагат се и доводи за недопустимост на предявения иск поради изтекла погасителна давност. По същество на спора се изразява становище за неоснователност на иска. Оспорва се активната легитимация на ищеца с доводи, че е възможно запис на заповед да е джиросан. Възразява се срещу редовността на ценната книга и твърденията за неоснователно обогатяване. Оспорва се почерка и подписа на издател в записа на заповед, както и че претендираните суми се дължат от ответника. Поддържа се становище, че между страните не е имало гражданскоправни отношения, които да породят задължение за плащане по предявения иск. Прави се възразение за изтекла погасителна давност. По изложените в отговора доводи и съображения се иска отхвърляне на предявените искове и присъждане на разноски.

Съдът, след като обсъди събраните по делото доказателства по отделно и в тяхната съвкупност, и като взе предвид становището на страните, приема за установено следното *от фактическа страна*:

По делото е приложен заверен препис на запис на заповед, издаден на 03.01.2017 г. в гр.София от М. И. М. /настоящ ответник/, с падеж 19.04.2017 г., по силата на който последният се е задължил безусловно и неотменимо да плати на Е. Ц. Д. /настоящ ищец/, в качеството му на поемател по ценната книга, сумата от 4000 лева. В първото по делото открито съдебно заседание съдът е извършил констатация с оригинала на документа, като е установил пълната им идентичност.

С оглед откритото на основание чл.194, ал.1 ГПК производство по оспорване истинността - автентичността на подписа за „Издател“ и ръкописния текст в процесната запис на заповед, по делото е изслушано и прието заключение на съдебно-почеркова експертиза. Видно от същото е, че след изследване на оригинала на записа на заповед от 03.01.2017 г. и сравнителен материал от заявления за издаване на документи за самоличност на ответника, вещото лице е категорично, че ръкописно изписаните буквени и цифрови текстове и подписът, положен в мястото за „издател“ в запис на заповед от 03.01.2017 г., са изпълнени от ответника М. И. М..

Други относими и допустими доказателства не са представени по делото.

При така установеното от фактическа страна, съдът прави следните *правни изводи*:

По иска с правно основание чл.534, ал.1 ТЗ:

Съобразно правилата на чл.154, ал.1 ГПК, в тежест на ищеца е да докаже пълно и главно възникване на валидно менителнично правоотношение по запис на заповед, по който е настъпил падежът, както и настъпването на вреда за него поради изгубване исковите по записа на заповед поради давност.

В тежест на ответника е да докаже изпълнение на задължението си за заплащане на процесната сума, или направените с писмения отговор правоизключващи и правопогасяващи възражения.

На първо място, съдът намира за необходимо да обсъди изложените в писмения отговор от ответника доводи за недопустимост на предявения иск.

Съгласно разпоредбата на чл.531 ТЗ, приложима досежно записа на заповед съгласно препращащата разпоредба на чл.537 ТЗ, исковите по менителницата срещу платеща се погасяват с тригодишна давност от падежа. Правната последица от погасяване на менителничния иск по давност е прескрибиране на менителничния ефект. С изтичането на давността се преклудира правото на поемателя на ценната книга да иска принудително осъществяване на вземането си и материалното му право не се ползва със защита. След изтичане на давността приносителят му може да проведе единствено защита по чл.534 ТЗ с нарочен иск, основан на неоснователно обогатяване.

Правото да се предяви специалният менителничен иск по чл.534 ТЗ възниква, когато е погасено правото на иск по чл.531, ал.1 ТЗ. Прекият менителничен иск и искът по чл.534 ТЗ са две различни средства за защита, характеризиращи се с различни правни основания. Първият се основава на права, произтичащи от едностранна абстрактна сделка, а вторият се базира на плоскостта на неоснователното обогатяване. Давността за иска по чл.538, ал.1 ТЗ започва да тече по общо правило от деня, в който вземането е станало изискуемо - падежът на задължението, определен съгласно чл.486 ТЗ. В случаите, в които падежът е на определен ден съгласно чл.486, т.4 ТЗ, давността започва да тече от този ден. Ето защо, предявяването на иск по чл.531 ТЗ не е предпоставка за водене на специалния иск по чл.534 ТЗ */в този смисъл е и определение №131/02.03.2011г. по т.д. 736/2010г., I т.о. на ВКС/.*

В процесния случай, прекият менителничен иск на приносителя на процесния запис на заповед с падеж 19.04.2017 г., поради което давността е следвало да изтече на 19.04.2020 г., но предвид наличието на извънредно положение, обявено на 13.03.2020 г. със Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на народното събрание от 13 март 2020 г. и за преодоляване на последиците /ЗМДВИП/ е уредено, че за срока от 13 март 2020 г. до отмяната на извънредното положение спират да текат редица срокове, в това число и давностните срокове, с изтичането на които се погасяват или придобиват права от частноправните субекти. Извънредното положение е отменено след 13 май 2020 г. и е даден гратисен период от една седмица, поради което за периода 13 март до 21 май 2020 г. давностните срокове,

с които се погасяват правата на частноправните субекти са спрели.

Предходното обуславя извод, че към датата на подаване на исковата молба в съда /18.04.2023 г./ тригодишния давностен срок, визиран в разпоредбата на чл.531 ТЗ е изтекъл и ищецът е загубил само възможността да предяви прекия си иск по записа на заповед. Давностния срок по чл.534, ал.2 ТЗ за предявяване на иска за неоснователно обогатяване започва да тече едва след изтичане на срока по чл.531, ал.1 ТЗ, т.е. давностния срок за предявяване на иска по чл.534, ал.1 ТЗ не е изтекъл и възражението за недопустимост на същия е неоснователно.

Настоящият съд приема, че процесния запис на заповеде редовен от външна страна и обективира съобразно закона действителна абстрактна сделка. Същият съдържа императивно установените в чл.535 ТЗ реквизити и е с настъпил падеж на 19.04.2017 г. От заключението на изслушаната и приета без възражения от страните съдебно-почеркова експертиза безспорно се установява, че ръкописния текст и подписът, съдържащи се в записа на заповед от 03.01.2017 г. са на ответника М. И. М..

С оглед предходното съдът приема, че оспорването на записа на заповед следва да бъде признато за недоказано, което може да стане и с решението по делото, съгласно чл.194, ал.3, изр.1 ГПК, което в тази част има характер на определение */в този смисъл решение № 135 от 3.06.2010 г. на ВКС по гр. д. № 820/2009 г., IV г. о., ГК, постановено по реда на чл.290 ГПК/.*

Съдебната практика е постоянна и непротиворечива, че в производството по иска с правно основание чл.534 ТЗ, за разлика от исковете за неоснователно обогатяване по чл.55-59 ЗЗД, не подлежи на изследване степента на обедняване и обогатяване и съотношението между тях, имало ли е размяна на имуществени блага от единия патримониум в другия, като вредата се изразява това, че имуществото на приносителя не може да се увеличи с паричната сума по ефекта, а обогатяването на издателя, че не е изплатил сумата за погасяване на задължението поради пропуск да бъдат извършени необходими действия за запазване на преките менителнични права от ползващото се лице */в този смисъл са решение № 42/07.04.2009 г. по т.д.№ 453/2008 г., II т.о. на ВКС и решение № 135/20.12.2010 г. по т.д. № 13/2010 г., II т.о. на ВКС, решение №90 от 10.09.2012г. по т.д. №431/2011г., II т.о. на ВКС/.*

При отсъствие на твърдение за съществуване на каузално правоотношение между страните, осъществяваната от решаващия съд проверка следва да бъде ограничена единствено в рамките на въведените от длъжника абсолютни менителнични възражения. Доколкото в случая не са наведени твърдения за наличие на конкретна каузална сделка, съдът е лишен от възможността да изследва съществуването на конкретното каузално правоотношение.

Предвид гореизложеното, съдът приема, че искът по чл.534, ал.1 ТЗ е основателен, тъй като ищецът в качеството му на приносител на записа на заповед е доказал наличието на действителен менителничен ефект */записа на заповед/*, както и че

търпи вреда, поради невъзможността да реализира менителничните си имуществени права. Вредата при подобна хипотеза се изразява в това, че имуществото на приносителя не може да се увеличи с паричната сума по ефекта, а това е така, защото вземането по ценната книга е погасено по давност. Обогащаването на издателя на записа на заповед ще се състои в това, че той не намалява пасива си в имуществото си и то поради факта, че спестява разходи за погасяване на задължението. Върху главницата се дължи законна лихва, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 18.04.2023 г. до окончателното изплащане.

По иска с правно основание чл.86, ал.1 ЗЗД:

По иска с правно основание чл.86 ЗЗД в тежест на ищеца е да докаже възникването на главен дълг и момента, от който той е станал изискуем. В тежест на ответника да докаже погасяване на дълга на падежа.

Следва да се има предвид, че изричното условие засъществуването на притезанието по чл.534 ал.1 ТЗ е не само то да е възникнало след изтичане на срока по чл.531 ал.1 ТЗ, но и сумата по него да бъде поискана от приносителя. По тази причина длъжникът изпада в забава едва тогава, когато кредиторът по чл.534 ал.1 ТЗ го е поканил да плати / аргумент от чл.84 ал.2 ЗЗД/, но не и да плати нещо друго и различно /сумата по записа на заповед/, а точно сумата, с която длъжникът се е обогатил в негова вреда, защото кредиторът, като приносител на записа на заповед, е изгубил правото си на иска по чл.534 ал.1 ТЗ по този запис на заповед.

В настоящият случай искането за плащане на това ново основание е сторено от кредитора едва с предявяване на искова молба, като по делото не са ангажирани доказателства в изпълнение на разпределената доказателствена тежест – за отправена покана от ищеца до ответника, преди подаване на сезиращата съда искова молба.

С оглед предходното, искът за обезщетение за забава в плащането на главницата по процесната запис на заповед, следва да бъде отхвърлен като неоснователен.

По разноските:

С оглед изхода на делото и на основание чл.78, ал.1 ГПК ищецът има право на разноски съразмерно на уважената част от исковите. Видно от приложения по делото списък на разноските по чл.80 ГПК и доказателствата по делото е, че ищецът претендира разноски за държавна такса, адвокатско възнаграждение с ДДС и депозит за особен представител в общ размер на 2016,37 лева. Съразмерно на уважената част от предявените искове ответникът следва да бъде осъден да му заплати сумата от 1546,10 лева.

На основание чл.78, ал.6 ГПК ищецът следва да бъде осъден да заплати в полза на бюджета на съдебната власт по сметка на Софийски районен съд сумата от 116,61 лева, представляваща платеното от бюджета на съда възнаграждение за вещното лице по съдебно-почерковата експертиза, съразмерно на отхвърлената част от исковите.

На същото основание останалата част от платеното от бюджета на съда

възнаграждение на вещото лице – сумата от 383,39 лева, следва да бъде възложена в тежест на ответника. По делото няма данни за направени разноси от последния, поради което съдът не дължи произнасяне в тази насока.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА НЕДОКАЗАНО, на основание чл.194, ал.3, вр.ал.2 ГПК, оспорването на истинността на запис на заповед, издаден на 03.01.2017 г., с падеж 19.04.2017 г., с издател М. И. М..

ОСЪЖДА на основание чл.534, ал.1 ТЗ М. И. М., ЕГН ***** да заплати на Е. Ц. Д., ЕГН ***** сумата от **4000,00 лева**, дължима по силата на прескрибиран менителничен ефект – запис на заповед, издаден на 03.01.2017 г., с падеж 19.04.2017 г., с която сума ответникът, в качеството му на издател на записа на заповед, неоснователно се е обогатил поради несвоевременно упражняване на правата на поемателя по ценната книга, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на предявяване на иска –18.04.2023 г. до окончателното ѝ изплащане, като **ОТХВЪРЛЯ** предявения иск с правно основание чл.86, ал.1 ЗЗД – за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 1216,65 лева, представляваща обезщетение за забава за периода от 19.04.2020 г.

ОСЪЖДА на основание чл.78, ал.1 ГПК М. И. М., ЕГН ***** да заплати на Е. Ц. Д., ЕГН ***** сумата от **1546,10 лева**, представляваща направените по производството разноси, съразмерно на уважената част от исковете.

ОСЪЖДА на основание чл.78, ал.6 ГПК Е. Ц. Д., ЕГН ***** да заплати в полза на бюджета на съдебната власт по сметка на Софийски районен съд сумата в размер на **116,61 лева**, представляваща възнаграждение за вещо лице по съдебно-почерковата експертиза, съразмерно на отхвърлената част от предявените искове.

ОСЪЖДА на основание чл.78, ал.6 ГПК М. И. М., ЕГН ***** да заплати в полза на бюджета на съдебната власт по сметка на Софийски районен съд сумата в размер на **383,39 лева**, представляваща възнаграждение за вещо лице по съдебно-почерковата експертиза, съразмерно на уважената част от предявените против него искове.

Решението може да се обжалва с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____